

WPROWADZENIE

Prezentujemy Państwu kolejny tom będący efektem XXXI Seminarium Geografii Wsi *Obszary wiejskie – pierwsza dekada w Unii Europejskiej i nowa perspektywa*. Miało ono miejsce w Opolu w dniach 27–28 kwietnia 2015 r., a organizatorami były: Katedra Polityki Regionalnej Politechniki Opolskiej, Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Zespół Problemowy ds. Obszarów Wiejskich Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN oraz Komisja Obszarów Wiejskich Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Przedmiotem dyskusji były m.in. kwestie przestrzenne, społeczne, demograficzne i ekonomiczne związane z procesami rozwoju obszarów wiejskich.

W przygotowanym po seminarium tomie znalazły się opracowania związane z przedsiębiorczością wiejską i funkcjonowaniem sektora rolnego na wsi. Zamieszczone teksty tworzą dwie wyraźne grupy tematyczne – pierwsza obejmuje uwarunkowania gospodarcze rozwoju wsi, druga skupia się na zagadnieniach związanych z realizacją Wspólnej Polityki Rolnej oraz funkcjonowaniem rolnictwa.

Pierwszą część publikacji otwiera artykuł J. Zegara, w którym autor podejmuje temat rozwoju rolnictwa i wsi we współczesnych uwarunkowaniach. Jest to zarazem artykuł będący formą wprowadzenia do całego tomu. Tekst K. Heffnera i B. Klemens jest próbą uogólnienia wniosków z badań empirycznych przeprowadzonych w województwie opolskim oceniających dostęp do usług publicznych na obszarach wiejskich. Wskazanie stref potencjału i obszarów problemowych w zakresie świadczenia tego typu usług otwiera możliwości terytorializacji regionalnej polityki rozwoju obszarów wiejskich. G. Czapiewska, posługując się danymi statystycznymi, dokonała oceny rozwoju obszarów wiejskich województwa pomorskiego w pierwszej dekadzie po akcesji Polski do Unii Europejskiej. Z kolei E. Pałka-Łebek analizując literaturę dotyczącą uwarunkowań rozwoju agroturystyki oraz wyniki własnych badań prowadzonych w województwie świętokrzyskim sformułowała koncepcję współpracy gospodarstw agroturystycznych z lokalnymi podmiotami wspierającymi rozwój usług turystycznych. D. Rokita-Poskart podzieliła gminy wiejskie województwa opolskiego na dwa obszary – strefę migracyjną i niemigracyjną, w których porównała aktywność gospodarczą mieszkańców. Natomiast zespół autorski: K. Kurowska, M. Ogryzek i H. Kryszk na podstawie danych z lat 2005–2013 zanalizował czynniki kształtujące ceny nieruchomości rolnych i wskazał prawidłowości występujące na tym rynku.

Drugą część tomu otwiera artykuł R. Rudnickiego i Ł. Wiśniewskiego dotyczący cech produkcyjnych rolnictwa w Polsce, w kontekście poziomu absorpcji środków Wspólnej Polityki Rolnej. M. Jasiulewicz ocenia realizację Narodowego Celu Wskaźnikowego w sferze odnawialnych źródeł energii (m.in. biomasy) i formułuje wnioski co do perspektyw osiągnięcia tego celu do 2020 roku w Polsce. Temat energii odnawialnej kontynuowany jest w artykule D. Janiszewskiej i L. Ossowskiej, które omówiły społeczno-ekonomiczne

uwarunkowania rozwoju rolnictwa w kontekście produkcji OZE z biomasy rolniczej w Polsce. S. Sokołowska i A. Bisaga podjęły temat określenia znaczenia Wspólnej Polityki Rolnej i jej otoczenia instytucjonalnego dla rozwoju towarowych gospodarstw rolnych i szerzej – obszarów wiejskich regionu opolskiego. Podstawą rozważań były badania porównawcze przeprowadzone w 2008 i 2014 r. J. Kluba dokonała oceny wpływu instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej na gospodarstwa indywidualne w województwie opolskim, wykorzystując w tym celu zebrane opinie rolników. D. Bała analizuje wpływ instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej na rozwój grup producentów rolnych w Polsce, a R. Rudnicki i Ł. Wiśniewski przeprowadzili analizę przestrzenną stanu oraz tempa i kierunków zmian mechanizacji rolnictwa w Polsce, biorąc pod uwagę porównywalne dane ze spisów powszechnych rolnictwa z 2002 i 2010 roku. Z kolei A. Dubownik i R. Rudnicki przedstawili wstępne wyniki badań dotyczących reformy rynku cukru w Unii Europejskiej, w sposób szczególnie zanalizowali problem spadku powierzchni upraw buraków cukrowych w Polsce w latach 2002–2010. Natomiast A. Gil dokonała oceny innowacyjności w sektorze małoobszarowych gospodarstw rolnych na przykładzie gospodarstw ekologicznych Małopolski. Tom zamyka tekst Agnieszki Tłuczak, która na podstawie danych statystycznych dotyczących wielkości towarowej produkcji rolnej w latach 2004–2014 przeanalizowała regionalną specjalizację produkcji rolnej w Polsce, wykorzystując w tym celu indeks specjalizacji regionalnej Krugmana.

Artykuły, które znalazły się w tomie 42 Studiów Obszarów Wiejskich z pewnością wpisują się w proces oceny rozwoju obszarów wiejskich w Polsce w kontekście europejskim. Mogą być również podstawą do zainicjowania dyskusji nad uwarunkowaniami i kierunkami strukturalnych zmian, które umożliwią lepsze wykorzystanie szansy rozwojowej, jaką dla polskiej wsi są środki europejskie.

Krzysztof Heffner, Brygida Klemens